

Opmerkelijke waarnemingen

Nieuwe vondst van *Phaneroptera falcata* (Poda) in Nationaalpark i.o. 'De Meinweg'.

Op dinsdag 3 september 1991 bezocht ik, samen met mijn collega-boswachter J. Heijmans, een aantal locaties op de Meinweg, om de aldaar voorkomende flora te bekijken. Op een van deze locaties vonden we een adult mannetje van de sabelsprinkhaan *Phaneroptera falcata*.

We bezochten een laagte die er op het eerste gezicht floristisch gezien niet zo interessant uitzag. De vegetatie bestond voor vrijwel 100% uit Pijpestrootje (*Molinia caerulea*) dat door de schapen tot op de pol was afgegraasd. Plaatselijk stonden er nog wat polletjes Dophei (*Erica tetralix*), zegges (*Carex spec.*) en in een aangrenzende sloot vonden we wat pollen Beenbreek (*Narthecium ossifragum*). De laagte loopt aan beide zijden sterk geaccidenteerd omhoog naar een zoom van Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*), geflankeerd door verspreidstaande vuilboomsoorten (*Rhamnus frangula*) van ongeveer 2,5 tot 3 meter hoog. Aan de pollen Pijpestrootje was te zien dat in de laagte water moet hebben gestaan. Tijdens dit bezoek stond de hele laagte droog. Mijn collega maakte mij attent op een groene sprinkhaan die tussen de pollen op de grond zat. Mijn eerste gedachte ging uit naar een Grote groene sabelsprinkhaan (*Tettigonia viridissima*). Het diertje was hiervoor echter veel te slank en te klein. Bij het naderen vloog het direct op naar een dertig meter verderop gelegen vuilboomsoort waar het op ongeveer twee meter hoogte in de bladeren verdween. Na een aantal vergeefse pogingen lukte het mij het diertje te vangen. Het was een voor mij totaal onbekende sabelsprinkhaan. Pas later die dag, eenmaal terug op kantoor, kon ik de sprinkhaan met behulp van een determinatiewerk op naam brengen. Het kon niets anders zijn dan een adult mannetje van *Phaneroptera falcata*.

Nadat ik de vondst zowel bij mijn werkgever, het Staatsbosbeheer, als het EIS had gemeld, kreeg ik snel meer informatie over *Phaneroptera falcata* toegestuurd. Daaruit bleek de zeldzaamheid van onze vondst. In 1968 werd de soort voor het eerst in Nederland gevonden op de Brunssummerheide (Willemse, 1968). Het ging hierbij om twee vrouwelijke exemplaren.

De volgende vondst dateert uit 1984. In een natuurgebied in Midden-Limburg wordt een kleine populatie

aangetroffen (Van Buggenum & Hermans, 1985). Van ná 1984 kon ik in de mij bekende literatuur geen Nederlandse waarnemingen meer vinden. Hermans & Krüner (1991) beschrijven de noordwestelijke uitbreidings-tendens van *Phaneroptera* in het gebied tussen Rijn en Maas. De soort schijnt zich, vanuit de zijdalén van de Rijn (Moezel, Ahr, Lahn en Nahe) tot in Noordrijn-Westfalen, langzaam in noordwestelijke richting uit te breiden. De meest noordelijke waarnemingen betreft steeds solitaire dieren. Hoewel het bij onze vondst om een heel gaaf exemplaar gaat, wat kan duiden op een nabij gelegen populatie, kan het niet uitgesloten worden, dat het een zwervend mannetje betrof. Het blijft evenwel interessant om uitbreiding van deze soort in het grensgebied te volgen. Misschien kan *Phaneroptera falcata* in de toekomst als gevestigde soort aan de toch al rijke entomofauna van de Meinweg worden toegevoegd.

Literatuur

- Buggenum, H. van & J. Hermans, 1985. De sabelsprinkhaan *Phaneroptera falcata* (Poda) weer in Nederland gevonden. *Natuurhistorisch Maandblad* 74: 38-42.
- Hermans, J. & U. Krüner, 1991. Die nordwestliche Ausbreitungstendenz von *Phaneroptera falcata* (Poda) (Saltatoria: Tettigoniidae) im Gebiet zwischen Rhein und Maas. *Articulata* 6: 53-60.
- Willemse, F., 1968. Een voor de Nederlandse fauna nieuwe sprinkhaan, *Phaneroptera falcata* (Poda) (Orthoptera, Tettigoniidae). *Natuurhistorisch Maandblad* 57: 173-174.

Jap Smits
Wilgenroosstraat 39
5644 CE Eindhoven

Ephippiger ephippiger

Gelderland:

Doornspijkse Heide (B. van Aartsen 1991)

Leptophyes punctatissima

Overijssel:

Oldenzaal (J. Bielen 1990)

De eerste waarneming van de struiksprinkhaan in Overijssel

Tetrix subulata

Gelderland:

Ooypolder (W. Bosman, R. Kleukers 1991)

Het zeggedoortje blijkt vrij algemeen voor te komen langs wielen, sloten en op wilgen-kapvlakten in het Nijmeegse rivierengebied. De soort was nog niet bekend van het Rijk van Nijmegen.

Oedipoda caerulea

Gelderland:

Beekhuizerzand (R. Kleukers, I. Raemakers 1991)

Doornspijkse Heide (B. van Aartsen 1991)

Stethophyma grossum

Overijssel:

Olde Maten (R. Kleukers, B. Odé)

Chrysochraon dispar

Gelderland:

Empese en Tondese Heide (R. Griffioen, R. Kleukers, K. Uilhoorn 1991)

Overijssel:

Olde Maten (R. Kleukers, B. Odé 1991)

Chorthippus montanus

Gelderland:

Empese en Tondese Heide (R. Griffioen, R. Kleukers, K. Uilhoorn 1991)

R. Kleukers